

Svatý Jan byl patron pastýřů i tkalců

Blíží se letní slunovrat a s ním i první letní den. Od nepaměti se věřilo, že tato doba je plná tajemství, čar a kouzel, a proto není divu, že se dělaly různé očistné a blahonosné rituály. Mezi nejrozšířenější zvyky patřilo zapalování ohňů a tato tradice se na mnoha místech dodržuje dodnes.

Pohanský původ hořící vatry byl spjatý s astronomickým jevem slunovratu, kdy slunce dosáhne vrcholu, a nastává tak nejdelší den v roce. Od tohoto přelomu se však dny začínají zkracovat, a proto se v předkřesťanských dobách věřilo, že slunce v ten čas slábně, a teplo a světlo z ohně zachová slunci jeho sílu.

Oslavy slunečního boha, spojené s nevázaným veselím, skákáním přes ohně a obřadním nočním koupáním, měly navíc zabezpečit úspěšný

průběh léta s hojností úrody, a odvrátit veškeré nemoci.

Pokus o vymýcení těchto pohanských zvyků nastal s příchodem křesťanství. Tradice byly ale natolik zakořeněné, že to nebylo zcela úspěšné. U tradičních stěžejních prvků oslav se podařilo alespoň pozměnit symboliku tím, že ohně slunovratu dostaly přívlastek svatojánské a v rituálním umývání ve vodě se hledala paralela ke křtu Krista.

Křesťané si tak začali připomínat významného světce a proroka, sv. Jana Křtitele. Valašské lidové prostředí se s křesťanským nábojem svátku szilo. Přece jen, sv. Jan je mimo jiné i patronem pastýřů, tkalců, a chránil před celou řadou nemocí. Světec se proto hojně objevuje i v lidovém umění. Zobrazován bývá nejčastěji jako poustevník, oděný v kožešinové rouno. Mezi jeho

SVATÝ JAN KŘTITEL. Podmalba na sklo, kolem pol. 19. století, severočesko-slezský okruh.

Foto: Muzeum regionu Valašsko

atributy patří beránek, kříž nebo řeka. Dle Bible je to právě řeka Jordán, místo jeho ka-

zatského působení a vykonávání křtů.

Na představované podmalbě na skle vidíme mladého Jana se svatozářím, jak svírá v ruce beránka. Jeho přimhouřené oči odkazují na jeho přísnou povahu, beránek zase připomíná větu z evangelia: „Hle beránek boží, který snímá hřích světa“ (Jan 1,29), kterou pronesl, když v zástupu u řeky Jordán spatřil Ježíše.

Svatojánské ohně tedy spojují dva protipóly, křesťanské svátky s tradicí oslav slunovratu. Pokud byste si rádi užili atmosféru tohoto magického večera, přijďte v pátek 21. 6. na vsetínskou hvězdárnu, kde na Vás bude čekat od 18.00 program pro děti, beseda o bylinkách, opékání špekáčků nebo pozorování noční oblohy. Více informací najdete na webu Muzea regionu Valašsko.

Zuzana Dorociaková, Muzeum regionu Valašsko